

Miben tévedtünk?

Kelemen György

Az ember élete során sok mindenben téved, ez alól én sem voltam kivétel. Most nem a saját vagy az általam képviselt manroland tévedéseiről szeretnék beszélni, hanem a szakmánkra vonatkozó, sokak számára fejtörést okozó szituációkat szeretném felidézni, amikor – jól vagy rosszul – dönteni kellett.

Egy történelmi példával illusztrálva, mindjárt a nyomdászakma kialakulásakor is sokan tévedtek. Amikor Gutenberg megalkotta a nyomógépet, a kódexmásoló szerzetesek – és a megrendelők? – azt mondták, hogy a nyomtatás soha nem lesz olyan szép, mint ahogyan ők formázzák a szöveget. Tévedtek.

A következőkben nem megyek ilyen messzire vissza, inkább a közelmúltból sorolnék fel olyan technológiai elágazási pontokat, amikor nekünk menedzsereknek döntenünk kellett. A döntéseinknek gazdasági következményei voltak: ha nem léptünk, lemaradtunk, de gyakran az ígéretes technológiára való korai áttérés okozott nehézséget, mert zsákutcába jutottunk. Mindegyik példánál megadok egy évszámot is, hogy körülbelül mikor foglalkoztatott bennünket az adott téma, de ezt kérem, tekintsék szubjektív adatnak!

1989. A nyolcvanas években a DTP-rendszerek előfutáraként alkalmazták az IBM gömbfejes szövegszerkesztő gépet, ahol a szöveget memóriában tárolták, melyet javítani lehetett végső nyomtatás előtt, és rendelkezésre álltak különböző betűkészletek. Az így nyomtatott szöveget elfogadták nyomdai eredetüként, melyet fotózás után lemezre másoltak. Ezzel szemben jelentek meg a lézernyomtatók – először 200 dpi, később 400 dpi felbontással – és nagyítóval néztük, milyen csúnya kis farkincák láthatók például az „o” betű alján... majd egy idő után az IBM gömbfejes és minden más írógép a szemétdombra került.

1990. Ekkor jelentek meg a Ventura, QuarkXpress, PageMaker tördelő programok első verziói, és próbálták felvenni a versenyt a profi Linotype vagy a Ferranti nyomdai tördelő rendszerekkel. Rengeteg volt a probléma a magyar ékezetes betűkkel, az elválasztási szabályokkal – majd egy idő után mindenki átállt ezek használatára.

1991. Az első DTP-rendszerek Apple Macintosh gépeken futottak, grafikus képernyőn. Sokáig nem volt bizalma a szakmának a PC-alapú megoldásokhoz. Lassan elkezdtek terjedni a PC-s rendszerek, de a kérdés nem dőlt el egyik irányba sem, ma is létezik párhuzamosan mindkét platform.

1991. A képek feldolgozása zárt rendszert igényelt, mert a képek továbbítása hálózaton túl lassú volt... ma interneten nézünk filmeket.

1992. Az UV-festékek reneszánszukat élték, évi 10%-kal nőtt a nyomtatási mennyiség, a színek élénkek voltak, gyorsan lehetett a nyomott íveket feldolgozni. Sokan gondolták, hogy kiváltja a hagyományos olajbázisú festékezést.

1992. A fotókat papír vagy dia eredetiről digitalizálták drága (Crossfield) berendezésekkel, majd megjelentek a DTP síkgyaszkennerek. Az árak aránya 50 : 1. Aki az utolsó időszakban döntött a régi (drága) technológia mellett, az többé már nem tudta kitermelni a beruházását.

1994. A próbanyomatokat a rácsra bontott filmről készítették speciális (Cromalin, AGFA-

PROOF) eljárásokkal. A színes digitális nyomatoknak sokáig kellett várniuk, amíg az ICC-profilok bevezetésével elfogadottá váltak.

1995. A frekvenciamodulált vagy más néven kristályrács megjelenésekor sokan gondoltuk úgy, hogy az leváltja a hagyományos rácseljárást, olyan szép fotószerű képet adott. A megoldás végül egy hibrid eljárás lett, ahol a világos felületeket frekvenciamodulált, a sötétebb részeket hagyományos ráccsal világítják le.

1995. Megjelentek a CtP-rendszerek, de tartotta magát az az elképzelés, hogy elég a kilőtt filmet levilágítani (CtF) és azt másolni hagyományos lemezre, mert ez az eljárás olcsóbb. Eltelt néhány év, mire elsősorban a technológiai és nem a gazdasági előnyök miatt a CtP-rendszerek kerültek fölénybe, és kiszorultak a filmlevilágítók.

1995. Bemutatták az első nagy teljesítményre képes digitális nyomógépeket (Indigo, Xeikon, Chromapress, DocuColor), sokan gondolták, hogy ezek leváltják az ofset gépeket. A nyomatköltségek magas volta miatt a digitális nyomtatás terjedése lassú volt.

1996. A Pantone színek kiváltásával sokan próbálkoztak, itt legalább három céget azonnal fel lehetne sorolni. A HiFi Colour eljárás szerint a négy alapszín mellett még egy zöld és egy narancs alkalmazásával minden nyomtatható szín megjeleníthető lett volna. Egy hatszínes ofset nyomógép ezt a feladatot teljesen megoldotta volna. Sajnos nem vált elfogadottá ez az eljárás, a többlet költségről nem is beszélve.

2000. A CtP-rendszerekkel párhuzamosan fejlesztettek a gépgyártók olyan megoldásokat, ahol a nyomóforma előállításában a nyomógépben valósult meg (Heidelberg DI, manroland DICOEB). Bár első látásra ez jónak tűnt, a hosszadalmas nyomóforma előállítási idő alatt a gépek nem termeltek, alacsony volt a hatékonyságuk – jobb megoldás lett a lemezek különálló rendszerben (CtP) történő elkészítése és gyors beemelése a nyomógépbe.

2002. A digitális nyomtatás minőségével szemben kritikus volt a szakma, a fényes, olajos képek, a korlátozott nyomathordozó-kínálat viszfafogta a döntéshozókat. A nyomatminőség lényegesen javult, az egy ívre eső költségek lassan csökkenésnek indultak, innen kezdve fokozatosan elindultak a beruházások. Mára talán megtalálta a helyét a digitális nyomtatás.

2005. A magazinnyomó gépek maximális mérete 72 oldal volt, és sokan gondolták, hogy ez nem növelhető tovább se műszaki, se gazdasági okok miatt. Az érvek között szerepelt például, hogy a nagyobb méretű papírtekercsek nem szállíthatók gazdaságosan a kamionokban. Azután megjelentek a 96 oldalas LITHOMAN gépek, és a világ jelenlegi legnagyobb berendezésével (két 80 oldalas összekötve) 160 oldal nyomnak „egy fordulatra”, 50 000 fordulat/óra sebesség mellett.

2008. A drupa sok újdonságot hozott május végén, június elején, a szakmában optimista hangulat uralkodott, mindenki a töretlen fejlődésben bízott. Még ez év szeptemberében csődbe ment a Lehmann Brothers és elindult a gazdasági válság...

2010. Gyors terjedésnek indult a LED UV szárítási technológia, mindenki arra gondolt, hogy ez leváltja a hagyományos UV-t – ez kilenc évvel később még nem történt meg.

A fenti – kvázi már eldőlt – kérdések mellett ma is foglalkoztat bennünket számos kérdés, amelyekre nem tudjuk a választ, és csak a jövő dönti el, jól gondolkoztunk-e. Összeállítottam ezekből a kérdésekből is 12+1-et. Mindenkit arra biztatnék, hogy jelenlegi ismeretei alapján töltsék ki. A válaszokból egy összegzést készítünk, amit „időkapszulaként” majd esetleg elő lehet venni. Emellett javaslom, hogy mindenki őrizze meg a saját kitöltött példányát, és 5–10 év múlva vesse össze az akkori helyzettel!

Sikeres tippelést kívánok mindenkinek!

A cikk 2019. május 30-án, Mohácson, az NYPSZ Menedzser Konferenciáján elhangzott előadás kivonata.

A 12+1 kérdés online is elérhető, a kitöltők kapnak egy automatikus üzenetet a válaszaikkal, amit ki is nyomtathatnak vagy online is megőrizhetik. Elegendő számú tipp beérkezése esetén közzétesszük az összesített eredményt.

<https://qrگو.рage.link/nftx>